

Национален институт на правосъдието
“Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Дело Мор срещу Франция (Mor v. France), жалба №28198/09

Решение на Пето отделение от 15.12.2011г., станало окончателно на 15.03.2012 г.

Член 10 – нарушение

В областта на политическото говорене и по въпроси от обществен интерес възможностите за налагане на рестрикции по т. 2 на чл. 10 са ограничени. В контекста на медиите разкриването на информация съответства на правото на обществеността да се информира за работата на съдебната власт.

Семействата на жертвите са имали определен интерес да съобщят публично за евентуалното упражняване на външен натиск надвещото лице по делото и като са осъдили адвокатката им за това че е направила изявления в този смисъл властите са нарушили правото ѝ на свобода на изразяване.

ФАКТИТЕ

Жалбоподателката е адвокат. През 1998 г. тя подаде жалба от името на родителите на дете, починало от апластична анемия след поставяне на ваксина против хепатит В, в която твърдяла, че е било извършено непредумишлено убийство. От името на родителите били предявени и граждански иски за обезщетение. Впоследствие към делото се присъединили и други пострадали. През ноември 2002 г. в наказателното производство била представена експертиза от 450 страници, изготвена от д-р М.Г., специалист по лекарствена безопасност и фармакоепидемиология. Докладът бил посрещнат с голям интерес от медиите, които публикували части от него, определяйки го като опустошителен за здравните власти, които интензивно били сътрудничели на производителите на ваксини и били манипулирали данните за възможните странични действия на ваксината, която по официални данни вече била причинила неврологични увреждания на 900 души. Според изнесеното в медиите, действителният брой на жертвите на ваксината възлизал на няколко хиляди. Вестниците посочвали, че съгласно вътрешна информация на министерството, тази ваксина била причинила най-много странични ефекти след 1974 г.; че кампанията по ваксинирането била проведена въз основа на хилядократно завишени данни за заразените от хепатит В и на драматизиране на опасностите от вируса. Медиите са разкрили също така, че служител на генералната дирекция по здравеопазване е посочил в писмо до генералния директор, че изискваният надзор над приложението на ваксината не е бил проведен, тъй като инициативата за това трябвало да дойде от друга агенция. Той бил предложил на генералния директор лабораториите-производители на ваксините да бъдат посъветвани да завеждат наказателни дела срещу лекарите, които поставят под съмнение ваксините.

Скоро след това е било публикувано интервю с жалбоподателката, озаглавено „Експертът е подложен на натиск“. В него жалбоподателката посочвала, че след

назначаването на д-р М.Г. за вещо лице по делото той е загубил професионални ангажименти, а фармацевтичните компании са започнали масово да искат отвеждането му от различни процедури из страната, включително и от гражданското производство, заведено от нейните клиенти. Във връзка с последното тя уточнила пред медиите, че гражданските иски на две от жертвите вече били уважени на първа и втора инстанция и предстояло разглеждането на касационната жалба. В последващо интервю по радиото жалбоподателката посочила, че докладът на д-р М.Г. разкривал нередовности в процедурата за одобряване на ваксината.

През декември 2002 г. фирмата-производител и дистрибуторът на ваксината завели наказателно дело и предявили граждански иск срещу жалбоподателката за нарушаване на тайната на следствието и за разкриване на професионална тайна. Разпитана като свидетел жалбоподателката заявила, че е направила оспорваните изявления по искане и в интерес на своите клиенти, а съдържанието на експертния доклад вече е било изнесено от медиите. През септември 2003 г. жалбоподателката била привлечена като обвиняема, а през май 2007 г. била призната за виновна в разкриването на професионална тайна, като деянието било извършено чрез оповестяване на експертен доклад, представляващ следствена тайна. Според съда фактът, че експертизата вече била станала достояние на медиите, бил неотносим. На жалбоподателката не било наложено наказание поради изтеклия значителен период от време от извършването на престъплението и поради това, че тайната е била разкрита многократно и от трети лица. Жалбоподателката била осъдена да заплати символично обезщетение на фармацевтичната компания в размер на едно евро. Апелативният съд потвърдил присъдата, като приел, че тя не противоречи на чл. 10 от Конвенцията, тъй като се отнасяла до упражняването на професия, която допринасяла за доброто функциониране на правосъдието и поради това трябвало да се ползва с доверието на обществото. Макар и изявленията на жалбоподателката да са били в интерес на клиентите ѝ, не било доказано, че те са били необходими за упражняването на правата им. Решението е било потвърдено от касационния съд.

ПРАВОТО

Жалбоподателката се оплаква, че осъждането ѝ за нарушаване на професионална тайна е в нарушение на свободата ѝ на изразяване, гарантирана от чл. 10 от Конвенцията.

41-44. Съдът припомня, че намесата в правата по чл. 10 следва да се разглежда в светлината на делото като цяло, което включва съдържанието на изявленията на жалбоподателя и контекста, в който те са направени, за да се определи, дали тя се е основавала на належаща обществена нужда и дали мотивите, изложени от националните власти за оправдаването ѝ, са относими и достатъчни. Адвокатите заемат централна позиция в правораздаването; качеството им на посредници между страните и съда позволява да бъдат квалифицирани като служители на съда, имащи ключова роля за осигуряването на общественото доверие в работата на съда. С оглед на това, обществото трябва да е убедено и в способността на адвокатите да представляват ефективно клиентите си. Свободата на изразяване се разпростира и по отношение на адвокатите. Те имат право да правят публични изявления за работата на съда, но критиката им не трябва да преминава определени граници. Понятието „авторитет на съдебната власт” означава, че именно съдът е органът, който следва да се произнесе по даден съдебен спор или по виновността на подсъдимия, и че обществеността го

възприема по този начин (Worm v. Austria, 29.08.1997г., Recueil 1997-V, § 40). Залогът в случая е доверието, което съдилищата в една демократична държава следва да вдъхват у страните по делото. Намесата в свободата на изразяване на адвоката може само в изключителни случаи да бъде счетена за „необходима в едно демократично общество“.

45-49. Не се спори – и Съдът се съгласява със страните - че присъдата срещу жалбоподателката представлява намеса в свободата ѝ на изразяване. Също така, намесата е била предвидена в Наказателния кодекс и в Наредбата за адвокатската професия, забраняваща разкриването на каквито и да било материали, свързани с наказателно дело. Намесата е преследвала легитимната цел да защити следствената тайна в интерес на правосъдието и с оглед на зачитането на презумпцията на невиновност.

50-57. Във връзка с пропорционалността на намесата Съдът отбелязва, че жалбоподателката е дала изявленията за експертния доклад в качеството си на адвокат на гражданските ищци в наказателното производство и че въпросният доклад е бил обект на следствена тайна. По времето на интервюто с жалбоподателката медиите вече са разполагали с целия или с части от доклада. Не е установено кой е предоставил самия доклад на медиите, жалбоподателката е осъдена единствено за оповестяване на съдържанието му. В статия, предшестваша интервюто, вестник *Le Parisien* е публикувал части от доклада под заглавието „Ваксината против хепатит В: доклад, който обвинява“, наричайки го „експлозивен“ и „опустошителен“ за здравните власти. Други медии също са публикували информация по случая. Съдът намира, че изявленията на жалбоподателката са били направени в рамките на един дебат от обществен интерес, тъй като наказателното производство за непредумишлено убийство е било образувано във връзка с настъпили усложнения след ваксиниране против хепатит В. Фактите са пряко свързани с общественото здравеопазване и повдигат въпроса за отговорността както на производителите и разпространителите на противохепатитната ваксина, така и на здравните власти. Следователно, въпросът несъмнено е бил от обществен интерес. „Съдът припомня, че в областта на политическото говорене и по въпроси от обществен интерес възможностите за налагане на рестрикции по т. 2 на чл. 10 са ограничени (*Sürek v. Turkey (No. 1) [GC]*, no. 26682/95, § 61, CEDH 1999-IV) и че в контекста на медиите разкриването на информация съответства на правото на обществеността да се информира за работата на съдебната власт (*Fogliav. Switzerland*, No. 35865/04, § 97, 13.12.2007 г.).” Съдът отбелязва, че с изключение на информацията за упражнявания натиск върху вещото лице жалбоподателката е оповестила единствено данни, които вече са били обществено достояние. Според него, както съдържанието на вече оповестения експертен доклад, така и качеството на жалбоподателката на адвокат на жертвите обяснява защо тя е била поканена да коментира делото. „При все това, макар и узнаването от трети лица – в случая журналисти - на факти, представляващи следствена тайна, по необходимост да засяга тази тайна, това обстоятелство само по себе си не освобождава адвоката от задължението му при свои публични изказвания да следи за опазването ѝ”. В случая обаче жалбоподателката е направила личен коментар на вече оповестени факти. Според съда, случаят повдига въпроса дали е налице обществен интерес от жалбоподателката да се изисква да не коментира факти, вече известни на журналистите. В светлината на конкретните обстоятелства той намира, че защитата на поверителна информация не е достатъчно основание за осъждането на жалбоподателката за нарушаване на професионалната тайна. Практиката на касационния съд, според която узнаването от трети лица на факти, представляващи професионална тайна, не заличава поверителния им характер, не може да освободи

съдилищата от задължението им да предоставят относими и достатъчни мотиви за всяко засягане на свободата на изразяване на адвокатите. Защитата на тази свобода следва да отчита изключението, според което упражняването на правото на защита може да изисква нарушаване на професионалната тайна.

58-60. Във връзка с изявленията на жалбоподателката за упражнен натиск над вещото лице, за който медиите не са публикували информация преди интервюто, Съдът отбелязва, че те са се отнасяли повече до условията, при които експертът е извършвал експретизата, отколкото до самата експертиза. Що се отнася до твърденията на жалбоподателката, че изявленията са били направени за нуждите на защитата на клиентите ѝ, Съдът отбелязва, че семействата на жертвите са имали определен интерес – в своя защита и с оглед на спокойното и независимо разследване на жалбите им, четири години след внасянето им – да съобщят публично за евентуалното упражняване на външен натиск над вещото лице по делото, още повече че важността на заключенията му се оспорва. Подобен натиск – в случай че наистина е бил упражнен – е неприемлив и безспорно би могъл да попречи на разследването. Поради това, Съдът намира, че изявленията на жалбоподателката не могат да бъдат разглеждани като застрашаващи дейността на съдебната власт или засягащи презумпцията за невинност на обвиняемите.,,Тъкмо напротив, при конкретните обстоятелства по делото, което е представлявало интерес за медиите и за обществото, е оправдано да се счита, че в защита на клиентите на жалбоподателката е можело да бъдат привлечени и медиите(Alfantakisv. Greece, no. 49330/07, § 33, 11.02.2010 г.)“.

61. Що се отнася до наложената санкция, Съдът отбелязва, че макар и жалбоподателката да е била освободена от наказание и осъдена да плати символично обезщетение от едно евро, все пак става дума за понесена наказателна отговорност. Засягането на свободата на изразяване може да има обезкуражаващ ефект (виж, *mutatismutandis*, Cumpănă andMazărev. Romania[GC], no. 33348/96, § 114, CEDH 2004-XI), който дори и умерените санкции не могат да заличат напълно. Това е още по-неприемливо в случая на адвокат, който е длъжен да осигури ефективната защита на клиентите си. При тези обстоятелства, намесата не отговаря на належаща обществена нужда и е непропорционална. Има нарушение на чл. 10.

Съдът намира, че в светлината на този извод не е необходимо да разглежда отделно оплакванията по чл. 6 от Конвенцията.

Резюме и превод: Даниела Екимова